

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

الحاج داکتر امین الدین «سعید-سعیدافغانی»

۱۶ سپتمبر ۲۰۲۰

بسم الله الرحمن الرحيم

ترجمه و تفسیر سوره مُلک

۱

سوره مُلک در مکه مکرمه نازل شده و دارای سی آیت و دو رکوع می باشد.

وجه تسمیه:

این سوره به سبب افتتاح با تقدیس و بزرگداشت ذات با عظمت الله از سوی خودش، «مُلک» نامیده شد و ناگفته نباید گذاشت که این سوره به نام‌های «واقیه» و «منجیه» نیز نامیده می‌شود زیرا این سوره مبارکه، خواننده خویش را از عذاب قبر حفظ نموده و نجات می‌دهد. حضرت ابن عباس (رض) این سوره را «مجادله» می‌نامید به دلیل آن که این سوره از خواننده خود در قبر دفاع می‌کند.

فضایل سوره مُلک:

حضرت ابوهریره (رض) فرموده است: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَالسَّلَامَ قَالَ: «إِنَّ سُورَةَ فِي الْقُرْآنِ ثَلَاثُونَ آيَةً شَفَعَتْ لِرَجُلٍ حَتَّى غُفِرَ لَهُ وَهِيَ (تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ)». ابوهریره (رض) می‌فرماید: نبی اکرم صلی الله علیه وسلم فرمود: «سوره ای در قرآن وجود دارد که دارای سی آیت می‌باشد، این سوره برای یک شخص به اندازه ای شفاعت می‌نماید که باعث مغفرت وی می‌گردد، و آن سوره ملک می‌باشد» (روایت احمد و ابن حبان و حاکم بالسند حسن: مراجعه شود به صحیح ابی داوود.)

همچنان حضرت انس (رض) می‌فرماید: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «سُورَةٌ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هِيَ إِلَّا ثَلَاثُونَ آيَةً خَاصَمَتْ عَنْ صَاحِبِهَا حَتَّى أَدْخَلْتَهُ الْجَنَّةَ وَهِيَ (تَبَارَكَ)».

انس (رض) می‌گوید: رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود: «سوره ای در قرآن وجود دارد که فقط سی آیت می‌باشد، آن سوره به اندازه‌ای از صاحبش دفاع می‌نماید تا این که او را وارد بهشت می‌نماید، و آن سوره ملک می‌باشد.» (حدیثی حسن است، صحیح الجامع و صحیح ابوداود).

همچنین در حدیث شریف به روایت ابن عباس (رض) آمده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «هي المانعة، هي المنجية، تنجيه من عذاب القبر». «این سوره بازدارنده است، این سوره نجات دهنده است و خواننده خود را از عذاب قبر نجات می‌دهد». همچنین در حدیث شریف آمده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم دو سوره «الم تنزیل السجده» و «تبارک الذی...» را در هر شب می‌خواندند و خواندن آنها را در سفر و حضر ترک نمی‌کردند از این جهت گفته شده که قرائت آن در هر شب مستحب است.

هكذا در سنن ابوداود و سنن ابن ماجه از ابوهریره (رض) در مورد فضیلت سوره تبارک روایت می‌کنند که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است: «إِنَّ سُورَةَ فِي الْقُرْآنِ ثَلَاثُونَ آيَةً شَفَعَتْ لِصَاحِبِهَا حَتَّىٰ غُفِرَ لَهُ تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ». «سوره ای دارای سی آیت در قرآن هست که برای تلاوت کننده خود شفاعت می‌کند تا این که بخشوده شود».

همچنان از حضرت ابن مسعود (رض) روایت است: «قال: «يؤتى الرجل في قبره فتؤتى رجلاه فتقول رجلاه: ليس لك على ما قبلي سبيل كان أوعى في سورة الملك، ثم يؤتى من قبل صدره أو قال بطنه، فيقول: ليس لك على ما قبلي سبيل المانعة تمنع من عذاب القبر وهي التوراة سورة الملك، ومن قرأها في ليلة فقد أكثر وأطنب».

عبدالله بن مسعود (رض) می‌فرماید: فرشتگان عذاب در قبر نزد شخص می‌روند، نخست از جانب پاهایش به او نزدیک می‌شوند، پاهایش می‌گویند: از جانب من به او دسترسی پیدا نمی‌کنید؛ زیرا او (در دنیا) سوره ملک را تلاوت می‌نمود. سپس فرشتگان عذاب از جانب سینه یا شکم به او نزدیک می‌شوند، سینه می‌گوید: از جانب من نمی‌توانید به او برسید، زیرا در درون من سوره ملک را حفظ و نگهداری نمود، بعد از آن از طرف سرش به او نزدیک می‌شوند، سرش می‌گوید: از جانب من هم نمی‌توانید به او نزدیک شوید، چرا که به وسیله من سوره ملک را تلاوت می‌نمود، لذا باید دانست که سوره ملک مانعی است که از عذاب قبر جلوگیری می‌نماید، این سوره در تورات نیز معرفی شده است، هرکس شبانه آن را تلاوت نماید کار زیاد و بسیار خوبی انجام داده است. (حاکم آن را به صورت موقوف روایت نموده است، صحیح ترغیب و ترهیب. البته جمله «سوره ملک از عذاب الهی جلوگیری می‌نماید» به طور مرفوع از رسول اکرم صلی الله علیه وسلم به ثبوت رسیده است، سلسله صحیح و صحیح الجامع).

یادداشت کوتاه در مورد فضیلت سوره ملک:

با تأسف باید گفت که در مورد فضیلت سوره ملک احادیثی روایت گردیده است که اسناد آن ضعیف و حتی از جمله احادیثی موضوعی (دروغ و ساختگی) می‌باشد. به طور مثال نزد تعدادی از خوانندگان این عقیده وجود دارد که خواندن سوره ملک به خصوص بعد نماز مغرب باعث نجات از عذاب قبر می‌شود!

خدمت این خوانندگان محترم باید به عرض برسانم که هستند روایاتی که خواندن برخی از آیات موجب نجات انسان از عذاب قبر شده و شفاعتگر کسی است که آن را هر شب تلاوت کند، به طور مثال: «مَنْ الْقُرْآنَ سُورَةَ ثَلَاثُونَ آيَةً شَفَعَتْ لِرَجُلٍ حَتَّىٰ غُفِرَ لَهُ، وَهِيَ: تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ» (صحیح - رواه الترمذی (۲۸۹۱) وأبو داود (۱۴۰۰) وابن ماجه (۳۷۸۶) . یعنی: از قرآن کریم سوره ایست که سی آیه دارد و برای مردی شفاعت مینماید تا اینکه آمرزیده شود و آن سوره: «تبارک الذی بیدیه الملک» است.

همچنین در روایتی دیگر از عبد الله بن مسعود رضی الله عنه روایت شده است که: «من قرأ تبارک الذی بیده الملک کل لیلۃ منعه الله عز وجل بها من عذاب القبر وکنا فی عهد رسول الله صلی الله علیه وسلم نسئها المانعة وإنها فی کتاب الله عز وجل سورة من قرأ بها فی کل لیلۃ فقد أكثر وأطاب» (روایت نسائی ۶ / ۱۷۹ و صحیح الترغیب والترهیب البانی ۱۴۷۵) یعنی: هر آنکس سوره تبارک الذی بیده الملک را هر شب تلاوت کند، خداوند او را از عذاب قبر نجات می دهد و ما در زمان رسول الله صلی الله علیه و سلم آن را «مانعة» (بازدارنده) می نامیدیم، و این سوره در کتاب خداوند متعال است، و هر آنکس هر شب آن را بخواند خیلی کار نیکی را انجام داده است.

و منظور از این احادیث اینست کسی که این سوره را هر شب بخواند و هم به اخبار وارده در آن ایمان و اعتقاد داشته باشد و هم به احکام موجود در آن عمل کند، ان شاء الله هم از عذاب قبر نجات داده می شود و هم در روز قیامت برای او شفاعت می کند تا اینکه گناهانش آمرزیده شود.

محتوای کلی سوره مُلک :

محتوی کلی این سوره شامل سه محور اساسی می باشد:

اول: بحث در مورد مبدأ هستی، صفات الله تعالی، نظام خلقت (آسمانها، ستارگان، زمین و مواهب آن و همچنین آفرینش پرندگان و آبهای جاری)، و به خصوص خلقت انسان که عظیمترین معجزه هستی می باشد.

دوم: بحث در مورد روز جزا، عذاب دوزخیان و همچنان صحبت های مأموران عذاب با دوزخیان در روز قیامت.

سوم: مبتلا شدن کافران و ظالمان به عذابهای دنیوی و اخروی.

تعداد آیات:

طوری که در فوق هم یاد آور شدیم؛ سوره ملک از جمله سوره های مکی بوده، و سوره ۶۷ قرآن عظیم الشان بوده، و دارای ۳۰ آیت می باشد.

تعداد کلمات آن به سیصدوسی کلمه (البته بادر نظر داشت اقوال علماء در این بابت)

تعداد حروف این سوره به هزار و سیصد حرف (بادر نظر داشت اقوال علماء در این بابت).

سایر نام های سوره ملک:

مفسرین سوره ملک را با نام های «تبارک»، «مانعه»، «واقیه»، «مُنجیه» و «مَنّاعه» نیز یاد می نمایند.

علت نام گذاری:

علت نام گذاری این سوره با عناوین مختلف این است که این سوره قاریان و عاملان به آن را از عذاب جهنم نجات داده و از رسیدن آتش به بدن آنان جلوگیری می کند.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خدای بخشاینده و مهربان

تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (۱)

بابرکت (و بزرگوار) است آن ذاتی که پادشاهی (عالم) به دست اوست و او بر هر چیزی قادر است. (۱)

لغت نامه:

«تَبَارَكَ»: والا مقام است، خجسته است، دارای برکات زیادی است. (ملاحظه شود سوره های: اعراف، مؤمنون، فرقان).

«تَبَارَكَ الَّذِي»: بلند و با عظمت یا خیرش فراوان است، واقعاً هم الله تعالی ذاتی است که؛ نعمت‌هایش قابل شمارش نیست و تمامی آن‌ها را تحت تسخیر انسان نهاده است، پس حالا برانسانهاست، که قدرشناس بوده و شکرگزاری پروردگار خویش را داشته باشد.

«بِيَدِهِ الْمُلْكُ»: امر و نهی و فرمانروایی جهان هستی از آن اوست.

«مُلْكٌ» و «تَبَارَكَ»، هر دو از آیت اول گرفته شده و به معنای حکومت و «فرمانروایی» و «پر برکت» می‌باشند. «تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ»

در قرآن عظیم الشان در خواهیم یافت که دوسوره قرآن عظیم الشان به کلمه «تَبَارَكَ» آغاز یافته است که از آنجمله یکی آن سوره «فرقان» و دیگری آن سوره «ملک» است. در هر دوسوره ذکری از برکت پروردگار با عظمت به عمل آمده است.

در سوره «فرقان» در جنب این که از مسائل مربوط به خداشناسی، مسائل نبوت، دشمنی و لجاجت متکبران دین خداوند متعال، ندامت سخت گناهکاران در قیامت صحبت شده، داستان حضرت موسی علیه السلام و هارون (قوم نوح و عاد و ثمود)، بیان و نشانه های الطاف الهی و مبحث برکات قرآن عظیم الشان و پر خیر و نعمت بودن آن را با زیبایی خاصی بیان فرموده است.

همچنان در سوره «ملک» از پادشاهی الله تعالی ذکری به عمل آمده؛ «تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ» پربرکت و بزرگوار است آن که ملک جهان به دست قدرت اوست.

تَبَارَكَ و «مبارک» هر دو از ریشه «بَرَكَ» گرفته شده است. و کلمه «برکت» با مفاهیم خیر و خوبی و نیکی و دوام همراه است.

«بِيَدِهِ الْمُلْكُ» یعنی آن که ملک و پادشاهی به دست اوست؛ نیاز به گفتن ندارد که منظور از «يَدٌ»، دست ظاهری نیست. «يَدٌ» مجازاً به معنی قدرت است. یعنی قدرت و اراده خداست که جهان را اداره و تدبیر می‌کند.

«وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ» و او بر هر چیزی قدیر است. «قدیر» از ماده «قَدَر» است. و «قدر» یعنی اندازه. از جمله آثار و آیات مُلْك الهی، مرگ و زندگی است که هر دو به دست پروردگار با عظمت است. و نباید فراموش کرد که الله تعالی صاحب اختیار و پدید آورنده حیات و ممات هر موجود است:

عظمت و قدرت الله تعالی :

«وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»

«قدیر» این اسم و صفت الهی، مبالغه از قادر است و مقتدر نیز بر مبالغه در قدرت دلالت می‌نماید. قدیر صفت مشبّهه به معنای همیشه توانا و قادر بودن است. این صفت با کلمه «قدیر» مجموعاً ۴۵ بار و با کلمه «قادر» ۱۱ بار و با کلمه «مقتدر» ۴ بار در قرآن عظیم الشان تکرار یافته است.

الله تعالی خالق تمام جهان هستی است، و آثار عظمت و علم و قدرت او در پیشانی تمامی مخلوقات هستی آشکار و هویداست، از جمله در خلقت معجزه اساسی انسان، در عالم جانداران و گیاهان، در ستارگان آسمان، و عوالم بالا و خلاصه در همه جا نمایان است.

ما معتقدیم: هر چه در اسرار موجودات این جهان بیشتر اندیشه کنیم به عظمت ذات پاک او و وسعت علم و قدرتش آگاهتر می شویم و با پیشرفت علم و دانش بشری هر روز درهای تازه ای از علم و حکمت او به روی ما گشوده می شود، و ابعاد اندیشه ما را گسترش بیشتری می دهد و این تفکر سرچشمه عشق روز افزون ما نسبت به او خواهد شد و هر لحظه ما را به آن ذات مقدس نزدیک و نزدیکتر می سازد و در نور جلال و جمال او فرو می برد.

قرآن عظیم الشان در (آیات ۲۰ و ۲۱ سوره ذاریات) با زیبایی خاصی می فرماید: «و فی الارض آیات للموقنین، و فی انفسکم افلا تبصرون»، (و در زمین برای یقین کنندگان نشانه‌هایی (قدرت الهی) است. (۲۱) و در وجودتان (نشانه‌هایی (قدرت الهی است) آیا نمی‌بینید؟)

و باز هم می فرماید: «إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالاختلافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ آيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ» (آیه ۹۰ سوره آل عمران).

(یقیناً در آفریدن آسمان‌ها و زمین (به هیأت خاص) و در اختلاف (پی در پی آمدن) شب و روز، دلایل واضح (به قدرت و وحدانیت الله) برای صاحبان خرد است.)

خواننده محترم!

خداوند متعال موصوف به صفات والای کمال است و نه در ذاتش عیب و نقصی قابل تصور است و نه در مخلوقاتش بی‌نظمی و بی‌تناسبی دیده می‌شود و به هر اندازه که در مخلوقات خداوند با دقت بیش تری نگریده شود انسجام و انضباط در خلقت بیش‌تر نمایان می‌گردد و این تنها جلوه ای از قدرت نامتناهی خداوند است.

هدف از خلقت انسان:

قرآن عظیم الشان چهار هدف را برای خلقت انسان بیان فرموده است:

اول: عبادت کردن:

طوری که در قرآن عظیم الشان می‌خوانیم: « وَ مَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ» (آیه ۵۶ سوره ذریات) (و جن و انس را نیافریدم مگر برای آن که مرا عبادت کنند).

قابل دقت است که مخلوقات «جن» قبل از انسان خلق گردیده است و دارای مکلفیت است. بناءً در این آیت نیز نامش قبل از انسان تذکر رفته است.

همچنان تمام آفرینش بر اساس حق است و خلقت هیچ یک از مخلوقات برای باطل نیست طوری که می فرماید: (آیت ۳، سوره احقاف) «وَ مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَ مَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ» (ما آسمانها و زمین و آنچه را بین آنهاست جز به حق (و برای حکمت و مصلحت خلق) و جز در وقت معین نیافریده ایم)، و طوری که در فوق هم یاد آور شدیم، انسان هم برای هدفی آفریده شده که همانا رسیدن به آن، عبادت الله تعالی است. البته عبادت معنای عام دارد و به هر کار نیکی که با هدف الهی عرصه انجام شود، عبادت گفته می‌شود.

نباید فراموش کرد که: حیات انسان امتحان و اختیار است و ارزش وجودی او در گرو عمل اوست، از این رو کمال انسان، نتیجه اعمال نیکو، و تباهی ارزش او، ثمره خطای اوست.

دوم: انتخاب راه صواب از ناصواب و رسیدن به رشد و کمال در سایه آزمایش‌های الهی: طوری که در آیت دوم سوره ملک می‌خوانیم: «خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ». (همان کسی که مرگ و زندگی را آفرید تا شما را بیازماید).

سوم: رحمت بر مردم:

قرآن عظیم الشان هدف دیگر خلقت را رحمت خاص الله تعالی بر مردم ذکر می‌کند و می‌فرماید: (انسان‌ها) برای آن آفریده شدند که به رحمت خاص خداوند متعال هدایت شوند: «إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ وَ لِذَلِكَ خَلَقَهُمْ» (آیه ۱۱۹ ، سوره هود) (مگر کسی که پروردگارت به او رحم کند، و (خداوند) برای همین (رحمت) مردم را آفرید).

ادامه دارد